

УДК 336.131

Радіонов Ю. Д.

Рахункова палати України

## ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ В КОНТЕКСТІ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Досліджено фінансовий механізм як об'єктивне явище економічної системи. Зазначено особливу роль фінансового механізму у вирішенні низки соціально-економічних проблем та досягненні пріоритетних цілей. Наголошено, що однією з ключових проблем ефективного функціонування фінансового механізму є неефективне управління та використання бюджетних коштів, що є негативним явищем фінансової системи, яке стримує повноту реалізації фінансової політики, динаміку соціально-економічних перетворень усередині країни і не дає можливості економіці вийти на нові рейки економічного зростання. Наголошено на необхідності посилення ролі держави в регулюванні соціально-економічних процесів, що відбуваються в економічному житті країни.

**Ключові слова:** бюджетна політика, фінансова політика, бюджетні кошти, фінансовий механізм, неефективне використання коштів.

**Постановка проблеми.** Формування основ сталого соціально-економічного розвитку країни потребує застосування різних організаційно-правових, методичних заходів функціонування фінансів та їхнього раціонального використання для задоволення стратегічних цілей економічного та соціального розвитку. На державу, зокрема на її структури, покладаються функції розробки законодавчих, нормативно-правових норм, впровадження відповідних форм, методів, механізмів комплексного регулювання фінансових ресурсів або, інакше кажучи, створення такого фінансового механізму, який би стимулював економічний розвиток та забезпечував добробут суспільства.

Для задоволення суспільних потреб держава використовує державні фінанси – кошти, які за суспільною згодою стягує державна влада з юридичних і фізичних осіб і використовує для задоволення загальних потреб громадянського суспільства у благах неринкового характеру [1, с. 12].

В економічній літературі термін «фінансовий механізм» розглядається як складова господарського механізму, який функціонує в економічній системі країни. Основна функція фінансового механізму: задоволення потреб населення, суб'єктів господарювання, досягнення загальнодержавних суспільних цілей. Його практичність полягає у виконанні функцій фінансового забезпечення та регулювання фінансів у соціально-економічних процесах держави. За своїм значенням фінансовий механізм відіграє роль стимулятора росту економіки і покращання рівня та якості життя громадян.

Аналізуючи сучасний стан розвитку економіки, соціальної сфери, приходимо до висновку, що результати економічної діяльності не відповідають потребам суспільства. Натомість рівень життя погіршується.

За даними Державної служби статистики України за січень-листопад 2015 р., продукти харчування та безалкогольні напої подорожчали на 39,1%. Найбільше (у 1,7–1,5 рази) зросли ціни на цукор, овочі, безалкогольні напої, олію, фрукти, маргарин. На 44,8–37,7% стали дорожчими продукти переробки зернових, хліб, макаронні вироби, яйця, риба та продукти з риби, рис. Ціни (тарифи) на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива зросли у два рази, що зумовлено суттєвим підвищенням тарифів на природний газ (у 3,7 рази), гарячу воду, опалення в (1,8 рази), електроенергію в (1,7 рази). Зростання цін у сфері охорони здоров'я на 27,7% насамперед

пов'язано з подорожчанням фармацевтичної продукції, медичних товарів та обладнання на 33,3%. Окрім того, на 23,5% стали дорожчими амбулаторні послуги. Підвищення цін на транспорт у цілому на 20,6% відбулося за рахунок подорожчання автомобілів – на 30,2%, транспортних послуг – на 26,7%, а також палива та мастил – на 13,2% [2]. Значна частка вини в цих негараздах лежить на неспроможності фінансового механізму ефективно функціонувати і забезпечувати кращі результати показники для вирішення нагальних суспільних проблем.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Незважаючи на те що фінансовий механізм не є окремою ланкою досліджень, а лише методом впливу на підприємництво, державну політику та загальний суспільний розвиток, усе ж існує значна кількість наукових праць, присвячених саме проблемам функціонування фінансового механізму, зокрема, відомі праці В.Д. Базилевича [6], Л.О. Баластрика [6], О.Д. Василика [5], Н.А. Дехтяр [13], О.В. Лютої [13], Н.Г. Пігуль [13] та ін. Проте серед науковців немає єдиної думки щодо визначення, складових елементів і ролі фінансового механізму у забезпеченні зростання національної економіки.

**Мета статті** полягає у конкретизації сутності фінансового механізму, виявлення сучасних проблем його функціонування та визначення шляхів подальшого удосконалення для розвитку.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** На глибоке переконання деяких учених, у сучасних умовах ключова роль у системі економічних відносин відводиться фінансовому механізму, який повинен забезпечувати ефективну реалізацію фінансових відносин у суспільстві [3, с. 7].

У переважній більшості монографічних та науково-методичних матеріалів фінансовий механізм розглядається з двох позицій – підприємств та держави. У першому випадку – як елемент системи фінансів, а у другому – як функціонування держави і впливу фінансового механізму на економічні процеси всередині країни.

В економічному енциклопедичному словнику зазначається, що фінансовий механізм – важлива складова господарського механізму, комплекс форм, засобів та інструментів регулювання економічного способу виробництва, зокрема використання фінансових ресурсів і грошових коштів для забезпечення найважливіших соціально-економічних проблем окремих громадян, трудових колективів й усього суспільства [4, с. 508].

Реалізація фінансової політики держави теж здійснюється через фінансовий механізм, який, своєю чергою, узгоджується із загальними цілями і завданнями державної економічної політики.

На думку О.Д. Василика, фінансовий механізм – це, по суті, методичні, організаційні й правові положення та заходи, які визначають функціонування фінансів в економіці держави, їхнє практичне використання для досягнення визначених відповідними програмами цілей і завдань [5, с. 102].

В.Д. Базилевич та Л.О. Баластрик стверджують, що фінансовий механізм – це сукупність економіко-організаційних та правових форм і методів управління фінансовою діяльністю держави в процесі створення і використання фондів фінансових ресурсів із метою забезпечення різноманітних потреб державних структур, господарських суб'єктів і населення [6, с. 18].

На нашу думку, фінансовий механізм – це комплекс форм та важелів державного регулювання фінансових ресурсів та економічних процесів для виконання завдань суспільного розвитку.

Сам факт появи фінансів в економічній системі країни зумовлює виникнення фінансового механізму як об'єктивного явища в економічному житті. Таким чином, фінанси не лише обслуговують суто економічні відносини, що виникають між суб'єктами економіки, вони також виступають окремою ланкою загальних економічних відносин.

Фінансовий механізм має власну структуру, яка складається з фінансових методів і важелів та нормативно-правового забезпечення, останнє визначає характер фінансового механізму. До складу структури входить також інформаційне

забезпечення, яке, скоріше за все, відображає стан фінансового механізму та його ефективність (рис. 1) на шляху до досягнення стратегічних цілей суспільного розвитку.

За допомогою фінансових важелів здійснюються розподіл та перерозподіл ВВП, натомість фінансові методи дають можливість втручатися в розподільчі процеси, коригувати їх, уникаючи суттєвих фінансово-економічних диспропорцій.

Фінансовий контроль є одним із елементів фінансового методу, проте його особливість полягає у специфічній можливості аналізувати статистичні дані, фінансово-економічну інформацію, проводити моніторинг застосування важелів, нормативно-правового забезпечення з метою загального регулювання використання фінансових ресурсів, зокрема бюджетних коштів щодо напрямків інвестування.

Вирішення суспільних проблем не можливе без ефективності функціонування фінансового механізму. Проте ефективність залежить від того, яким чином держава в особі відповідних структур та наявних інструментів регулювання використовує фінансові важелі та методи для досягнення загальнодержавних цілей економічного та соціального життя країни. Таким чином, забезпечується контроль ефективності державного регулювання, використання фінансових ресурсів та вирішення проблем соціально-економічного розвитку.

Кількісною й якісною характеристиками фінансового механізму є величина і технологія зосередження та витрачання фінансових ресурсів із застосуванням норм, ставок, штрафів, санкцій, показників та інших інструментів регулювання руху грошових засобів.

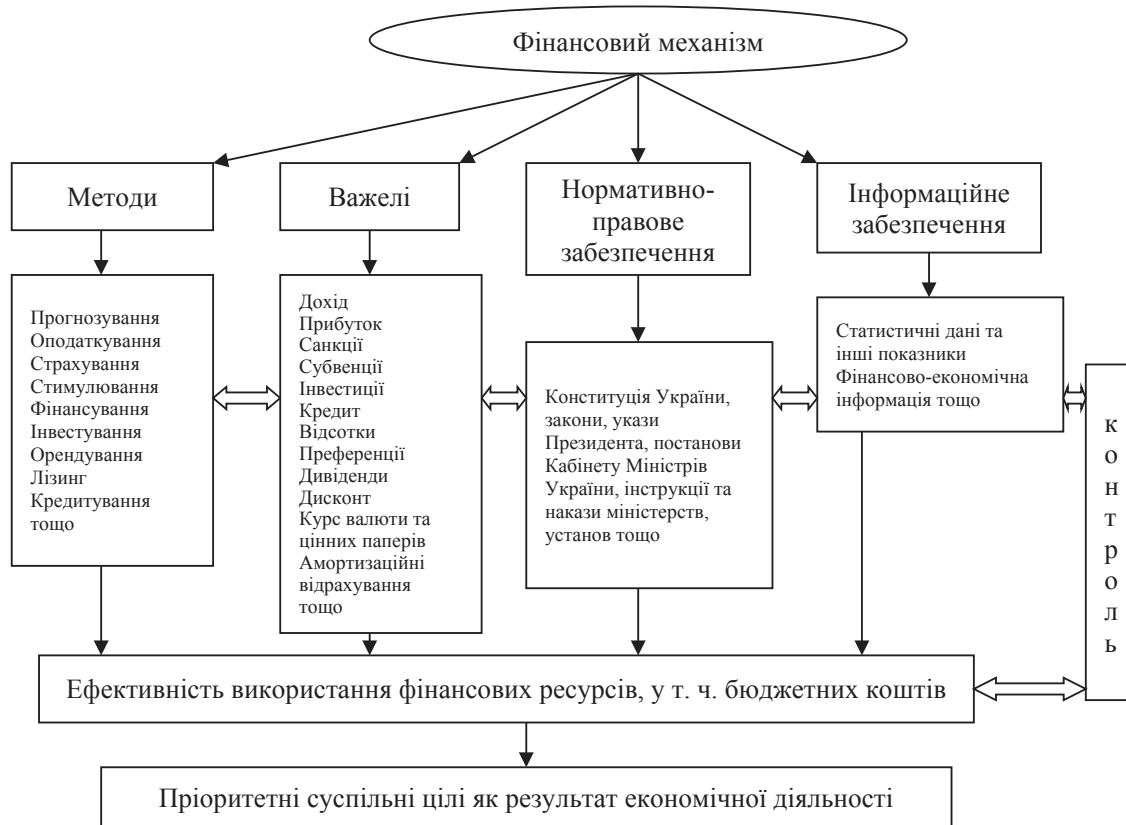


Рис. 1. Структура фінансового механізму та його вплив на ефективність використання фінансових ресурсів і досягнення пріоритетних суспільних цілей

Джерело: розроблено автором

Практичне застосування фінансового забезпечення полягає у бюджетному фінансуванні, самофінансуванні, кредитуванні тощо. Бюджетне фінансування враховує умови обсягів, періодичність надання коштів, норми видів витрат тощо. Самофінансування визначає доцільність й ефективність використання власних коштів, форм мобілізації коштів. При кредитуванні встановлюються умови надання коштів, окупність та ефективність їхнього витрачання, терміни і гарантії повернення.

Податковий механізм, що передбачає мобілізацію фінансових ресурсів, є також складовою єдиного, цілісного фінансового механізму, хоча і функціонує фіскальна система як окрема ланка.

За допомогою фінансового механізму держава стримує та локалізує негативні економічні явища і процеси, а також використовує його для забезпечення економічного зростання і вирішення низки соціальних проблем.

За допомогою диференціації ставок і пільг досягається бажаний результат у виробництві товарів, проведенні будівельно-монтажних, експлуатаційних робіт, наданні різноманітних соціально-побутових послуг тощо. Фінансовий механізм на рівні держави має принципові схеми впливу на економічні та соціальні процеси, а також свої відмінності у застосуванні до підприємств, населення або фінансових установ, інституцій.

Мобілізуючи та використовуючи фінансові ресурси, фінансовий механізм реалізує при цьому фінансову політику країни і бере активну участь у розподілі та перерозподілі ВВП, а також стимулює весь відтворювальний процес.

Фінансовий механізм використовує макропоказники, які є основою застосування інструментарію: пільг, дотацій, покриття збитків і різних обмежень із метою скеровування економічних процесів у потрібному для держави та суспільства напрямку.

Існують два види показників: узагальнюючі та індивідуальні, які характеризують стан фінансового механізму і проявляються у зведених показниках доходів і витраток бюджету, а також розміру доходу на одну сім'ю або члена родини. Фінансові показники дають змогу визначити дієвість існуючого фінансового механізму та його ефективність у сучасних умовах соціально-економічного розвитку. Як абсолютні величини фінансові показники характеризують стан фінансів, наприклад, рівень виробництва та й взагалі результативність економічної діяльності держави, доходи населення, ефективність та справедливість перерозподілу ВВП.

Усі складові фінансового механізму – прогнозування і планування, нормативи і ліміти, санкції, стимули, резерви та система управління фінансами – мають працювати злагоджено, переслідуючи єдину мету суспільного розвитку, аби залишитись цілісним та ефективно діючим механізмом, щоб фінансові ресурси спрямовувались на економічний і соціальний розвиток та сприяли зростанню рівня життя населення. У разі виникнення проблем система зазнає руйнувань, і досягти успіху в соціально-економічному розвитку та стратегічній меті буде неможливо. Слід зазначити, що прогнозування і планування є основними складовими, до яких долучаються інші структурні елементи фінансового механізму в реалізації цілей.

Зведені загальнодержавні, галузеві, регіональні показники так само як індивідуальні, які складаються з окремих деталізованих показників, створюють загальну картину наявних фінансових

ресурсів держави, їхньої повноти та збалансованості, а також впливу на забезпечення показників економічного і соціального розвитку.

Показники дають можливість вимірювати і встановлювати в конкретний проміжок часу ті факти та процеси, які впливають на економічний стан. Визначати перспективи розвитку, оскільки без цієї інформації прогнозувати фінансово-економічну політику було б неможливо. Показники є точними і корисними індикаторами стану країни і дають можливість розробляти стратегію руху вперед.

У системі фінансового механізму фінансові показники відображають ступінь ефективності суспільного виробництва. Показники розрізняють види податків та відрахувань, норму прибутку, затрати на виробництво одиниці продукції в рамках окремого підприємства, регіону, галузі та держави.

Значна деталізація фінансових показників дає можливість краще розібратись у тонкощах виробничо-технологічного процесу, вчасно виявити перекося, внутрішні або зовнішні ризики, інші недоліки та приймати виважені управлінські рішення, які сприятимуть урегулюванню становища та зростанню прибутковості. Деталізація фінансових показників дає змогу підвищувати дохідну базу, оптимізувати видатки, покращувати результативність управління та використання фінансових ресурсів.

Управління економікою на основі більшого переліку фінансових показників дає можливість визначити слабкі місця, оптимально здійснювати структурну перебудову економіки, підвищувати результативність усього народногосподарського комплексу та покращувати соціальні стандарти життя.

У розвинутих країнах питання соціальних стандартів є одним із ключових принципів гармонійного співіснування людини в економічній системі, де людина, її життя, здоров'я, безпека є механізмом реалізації вдалої соціально-економічної політики держави, забезпечення сталого розвитку економіки. Соціалізація економіки є ознакою європейськості та високого рівня життя громадян.

На шляху до європейської інтеграції України важливо дотримуватись соціальних гарантій рівня життя, а для цього необхідно забезпечити ефективне функціонування фінансового механізму, стимулювати економічний розвиток, дотримуватись соціальної справедливості при плануванні витраток бюджету.

Якісне планування і прогнозування, що базується на реальних фінансових показниках і достовірній інформації, дає можливість більш чітко координувати пріоритетний курс і досягати кращих результатів економічної діяльності. На нашу думку, державне регулювання темпів соціально-економічного розвитку в нинішніх умовах розвитку економіки набуває особливої ваги та актуальності.

Як зазначалось вище, фінансовий механізм в українських реаліях працює не досить ефективно, і причиною цьому є недосконалість системи мобілізації коштів до бюджетів різного рівня, а також нераціональне та неефективне використання бюджетних коштів. До речі, останнє є негативним системним явищем, яке підриває стійкість фінансової системи.

Так, результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету України, передбачених Міністерству оборони на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних сил України, засвідчили, що фак-

тичне використання коштів на придбання житла на умовах пайової участі не відповідало показникам, визначеним у паспорті бюджетної програми, що призвело до неефективного витрачання 20,8 млн. грн. Унаслідок бездіяльності посадових осіб замовника □ Управління капітального будівництва кошти державного бюджету в сумі 1 млн. грн., передбачені для будівництва (придбання) житла, витрачено неефективно □ на сплату інфляційних витрат і судового збору постачальникам, які фактично передали Міноборони житло, що не відповідало вимогам державних будівельних норм (ДБН) [7].

За результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених Міністерству енергетики та вугільної промисловості України на державну підтримку вугледобувних підприємств, на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції, встановлено, що мали місце факти порушення бюджетного законодавства, зокрема, окремими підприємствами кошти використовувалися в обсягах, що перевищували передбачені відповідним порядком використання бюджетних коштів; на оплату праці – в обсягах, які не обліковувалися в Казначействі як бюджетні зобов'язання; через несвочасні розрахунки за електроенергію оплата здійснювалася за більш високими тарифами; кошти використовувалися на оплату праці працівників підрозділів підприємства, які безпосередньо не здійснюють видобуток вугілля, а також посади яких не передбачені відомчими методичними документами. Усього з порушенням законодавства та неефективно перевірені підприємствами використано 852,8 млн. грн. (590,1 млн. грн. і 262,7 млн. грн. відповідно) [8].

Аудитом ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на виконання заходів із профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів, встановлено, що в 2013–2014 рр. Міністерством охорони здоров'я (МОЗ) допущено неефективне управління коштами. Як наслідок, відкриті в цей період асигнування (13840,7 тис. грн і 187,0 тис. грн. відповідно) не використані. Крім того, станом на 30.09.2015 р. через непроведення закупівель лікарських засобів для лікування хворих на вірусні гепатити не використовуються відкриті у лютому-вересні 2015 р. бюджетні асигнування – 89128,4 тис. грн. МОЗ не виконувало вимог Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виконання програм та здійснення централізованих заходів з охорони здоров'я, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17.03.2011 р. № 298, і не проводило щоквартального моніторингу рівня забезпечення закладів охорони здоров'я лікарськими засобами для лікування хворих на вірусні гепатити та перерозподілу їхніх залишків. Як наслідок, у закладах охорони здоров'я системи МОЗ станом на 01.09.2015 р. накопичено залишків лікарських засобів на суму 1806,0 тис. грн, які від 6 до 10 місяців не використовувалися, а отже, не збільшено кількість хворих, охоплених лікуванням [9].

Результати нашого дослідження свідчать, що проблеми неефективного управління та використання бюджетних коштів негативно впливають на:

- повноту реалізації суспільних цілей, зокрема планів соціально-економічного розвитку регіонів і держави в цілому;
- забезпечення структурної перебудови економіки відповідно до сучасних вимог;

- виведення пріоритетних галузей на нові рейки економічного зростання;
- зростання доходів і покращання рівня якості життя населення.

Окрім того, значне податкове навантаження на суб'єктів господарювання затрудняє ведення бізнесу, призводить до обмеження обігових коштів на підприємствах та змушує підприємницькі структури перебувати в постійному пошуку кредитних ресурсів аби вийти з боргової ями. До того ж постійна зміна законодавства щодо розмірів оподаткування та методології нарахувань призвела до переходу значної частки економіки в тінь. Уряд намагається змінити становище, прийнявши зміни до Податкового кодексу та Закону «Про державний бюджет України на 2016 рік», який уже сформований за новими правилами. Наскільки вони будуть результативними, покаже час.

На нашу думку, потрібна науково обгрунтована податкова політика, яка б урахувала інтереси суб'єктів господарювання та соціально-економічні реалії країни з урахуванням тих функцій і завдань, які стоять перед українським суспільством.

Так, започаткована в Україні бюджетна децентралізація передбачає розмежування податків між державним та місцевими бюджетами, а також наділення місцевого самоврядування значними повноваженнями та правами. Сподіваємось, такий підхід дасть можливість краще наповнювати місцеві бюджети, удосконалити джерела надходжень, а також ефективно та раціонально використовувати наявні фінансові ресурси для вирішення пріоритетних завдань, передусім регіонального розвитку.

Як зазначив нещодавно голова Верховної Ради України Володимир Гройсман, нам вдалося не лише зберегти основні здобутки бюджетної децентралізації, а й закласти нові можливості для подальшого розвитку місцевого самоврядування. Зараз надважливо закріпити децентралізацію конституційно, щоб не доводилось воювати за неї кожен рік [10].

Проте для успішного проведення децентралізації необхідно врахувати особливості місцевого самоврядування в Україні, урегулювати складнощі та проблеми на стадії впровадження, щоб потім не було дискредитовано увесь процес децентралізації.

Як стверджує І.О. Луніна, з огляду на складність процесу децентралізації функціональних повноважень, проведення такої реформи повинне мати покроковий, але цілеспрямований характер, супроводжуватися ретельним моніторингом результатів і виправленням можливих помилок [11, с. 74].

У сучасних умовах соціально-економічного розвитку важливо посприяти на науково обгрунтований механізм фінансового управління, який урахувуватиме суспільні потреби в ринкових відносинах на нових нормативах споживання і запобігатиме значним диспропорціям розвитку. У цій ситуації фінансовий механізм має бути надійним і гнучким, відповідати на можливі ризики, а державні структури мають використовувати методи та важелі санкцій, стимулів матеріального заохочення аби наповнювати бюджет та економічно й ефективно використовувати бюджетні асигнування.

Забезпечити надійність надходжень до бюджету можливо за умови гармонізації відносин, оптимальних параметрів оподаткування бізнесу, коли

податковий тягар не буде занадто обтяжливим для суб'єктів господарювання.

Досвід розвинених країн свідчить, що фінансовий механізм у цілому і кожен із його складових необхідно весь час удосконалювати з метою пошуку ефективних форм і методів регулювання соціально-економічного розвитку. Лише за умов гармонізації суспільно-економічних відносин можливо виконати пріоритетні завдання та забезпечити стабільний економічний розвиток.

**Висновки.** На нашу думку, вдале державне регулювання сприятиме позитивній динаміці економічного розвитку, дасть можливість уникати серйозних ризиків і соціальних потрясінь. В іншому разі виникатимуть проблеми зі спадом виробництва, занепадом соціальної інфраструктури, натомість зростатиме рівень інфляції, безробіття тощо.

Сьогодні перед Україною стоїть завдання більш якісно забезпечувати регулювання економічних та соціальних процесів, бути в авангарді змін в економіці, соціальній сфері, приймати активну участь у реформуванні тих секторів економіки, які втратили свою актуальність і вже не будуть пріоритетними в найближчі 10–20 років.

Майбутнє української економіки, на думку академіка В.М. Геєця, лежить в необхідності поглиблення ринкових трансформацій і забезпечення на їхніх основі успіху подальших демократичних перетворень, які є можливими завдяки подоланню квазіринковості шляхом розвитку ринкової інфраструктури в усіх сферах і видах діяльності [12, с. 17].

На нашу думку, основним завданням фінансового механізму у нинішніх умовах соціально-економічного розвитку є:

- удосконалення джерел надходження фінансових ресурсів;
- визначення пріоритетних напрямів економічного та соціального розвитку;

- забезпечення подальшої структурної перебудови економіки;

- створення умов для залучення додаткових інвестицій в економіку країни;

- ефективне та раціональне використання фінансових ресурсів, передусім бюджетних коштів;

- досягнення високих результативних показників при використанні фінансових ресурсів.

На нинішньому етапі соціально-економічного розвитку стоїть питання створення такого фінансового механізму, який би відповідав потребам суспільства, був ефективним, не допускав виникнення проблем у регулюванні економічних процесів та забезпечував позитивну динаміку розвитку національної економіки. Для цього необхідно удосконалити нормативно-правову базу, фінансові відносини. Окрім того, варто розробити науково обґрунтовану систему більш якісного управління фінансовими важелями та інструментами для досягнення кращих результативних показників.

Україні важливо, щоб фінансова, у тому числі бюджетна, політика орієнтувалась на підвищення економічної ефективності, мала на меті не лише ріст обсягу виробництва, а розвиток соціальної сфери з метою покращання умов життя і праці громадян.

Система управління фінансовим механізмом повинна ґрунтуватись на вмінні якісно регулювати його складові, при цьому застосовуючи як механізми заохочення, так і покарання.

Успішно налагоджений процес фінансового механізму дозволить здійснювати ефективну організацію, планування та використання фінансових ресурсів [3, с. 19].

Ефективне функціонування фінансового механізму сприятиме нарощуванню виробництва, зростанню ВВП, підвищенню рівня та якості життя населення.

#### Список літератури:

1. Карлін М.І. Фінансові системи країн Західної Європи : [навч. посіб.] / М.І. Карлін. – К. : Академія, 2009. – 320 с.
2. Соціально-економічне становище України за січень-листопад 2015 р. / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Фінансовий механізм діяльності суб'єктів господарювання : [монографія] / Н.А. Дехтяр, О.В. Люта, Н.Г. Пігуль. – Суми : Університетська книга, 2011. – 182 с.
4. Економічний енциклопедичний словник : у 2-х т. Т. 2 / За ред. С.В. Мочерного. – Львів : Світ, 2006. – 568 с.
5. Василик О.Д. Теорія фінансів : [підручник] / О.Д. Василик. – К. : НІОС, 2003. – 416 с.
6. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси : [навч. посіб.] / В.Д. Базилевич, Л.О. Баластрик ; за заг. ред. В.Д. Базилевича. – К. : Атіка, 2002. – 368 с.
7. Про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету України, передбачених Міністерству оборони України на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних сил України, та стану реалізації рекомендацій, наданих Колегією Рахункової палати // Бюлетень Рахункової палати. К., 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://portal.rp.int/doccatalog/document/16746300/Bul\\_MO\\_bud.pdf](http://portal.rp.int/doccatalog/document/16746300/Bul_MO_bud.pdf).
8. Проблеми вугільної галузі потребують свого вирішення / Рахункова палата [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://portal.rp.int/control/main/uk/publish/article/16746084>.
9. Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на виконання заходів з профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів / Рахункова палата [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://portal.rp.int/doccatalog/document/16747337/Zvit\\_7-3.pdf](http://portal.rp.int/doccatalog/document/16747337/Zvit_7-3.pdf).
10. Україна відстояла бюджетну децентралізацію [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/uk/news/040116-ukrayina-vidstoyalabyudzhethnu-decentralizaciyu-groysman>.
11. Луніна І.О. Бюджетна децентралізація: цілі та напрями реформ / І.О. Луніна // Економіка України. – 2014. – № 11. – С. 61–75.
12. Геєць В.М. Подолання квазіринковості – шлях до інвестиційно орієнтованої моделі економічного зростання / В.М. Геєць // Економіка України. – 2015. – № 6. – С. 4–17.

Радионо́в Ю. Д.

Счетная палата України

## ПРОБЛЕМЫ ЭФФЕКТИВНОГО ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ФИНАНСОВОГО МЕХАНИЗМА В КОНТЕКСТЕ ДОСТИЖЕНИЯ ЦЕЛЕЙ ОБЩЕСТВЕННОГО РАЗВИТИЯ

### Резюме

Исследован финансовый механизм как объективное явление экономической системы. Отмечена особая роль финансового механизма в решении ряда социально-экономических проблем и достижении приоритетных целей. Акцентировано внимание на том, что одной из ключевых проблем эффективного функционирования финансового механизма является неэффективное управление и использование бюджетных средств, что является негативным явлением финансовой системы, которое сдерживает полноту реализации финансовой политики, динамику социально-экономических преобразований внутри страны и не дает возможности экономике выйти на новые рельсы экономического роста. Отмечена необходимость усиления роли государства в регулировании социально-экономических процессов, которые происходят в экономической жизни страны.

**Ключові слова:** бюджетная политика, финансовая политика, бюджетные средства, финансовый механизм, неэффективное использование средств.

Radionov Yu. D.

The Accounting Chamber of Ukraine

## PROBLEMS EFFECTIVE FUNCTIONING OF THE FINANCIAL MECHANISM IN THE CONTEXT OF THE OBJECTIVES OF SOCIAL DEVELOPMENT

### Summary

The article investigates the financial mechanism as an objective phenomenon economic system. It's noted the special role of the financial mechanism to address a number of socio-economic problems and achieving priority goals. It is noted that one of the key problems of effective functioning of the financial mechanism is inefficient management and use of budget funds is negative development of the financial system, which hinders the fullness implementation of financial policies, the dynamics of social and economic transformations inside the country and does not allow the economy to reach new rails economic growth. The article stresses the need to strengthen the role of the state in regulating social and economic processes taking place in the economic life of the country. Indeed, the efficiency of the financial mechanism is an important factor in obtaining the best results of economic activity and improve quality of life and ensuring the evolution of social development.

**Keywords:** budget policy, finance policy, budget funds, financial mechanism, inefficient use of funds.

---

УДК 336.22

Татарин Н. Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

## БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА: ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ В УКРАЇНІ

Досліджено пріоритетні напрями удосконалення здійснення бюджетно-податкової політики, що спрямовані на забезпечення стабільності податкової системи, її справедливості шляхом скорочення пільг та посилення захисту прав платників податків. Розглянуто необхідність забезпечення поглибленого реформування бюджетно-податкової системи в напрямку подальшого скорочення податкових пільг.

**Ключові слова:** бюджетно-податкова політика, національна економіка, податкова система, податки, бюджет, доходи, видатки.

**Постановка проблеми.** Розвиток конкурентного середовища в національній економіці значною мірою пов'язаний із адекватною державною політикою у сфері формування системи заходів, що спричиняє трансформацію монополізованих ринкових структур у високо конкурентні. Держава як суб'єкт ринкових відносин, з одного боку, може підтримувати економічно виправданий рівень інтенсивності конкуренції через систему відповідних інститутів, а з другого – створювати певні перешкоди у вигляді адміністративних бар'єрів для діяльності окремих суб'єктів ринку. При цьому зростає розуміння того, що в епоху складних внутрішньо- й міжринкових зв'язків, сама по собі конкурентна політика не спроможна забезпечити високу ефективність ринків. Необхідна адек-

ватна підтримка з боку інших видів економічної політики держави – промислової, інноваційно-інвестиційної, зовнішньоекономічної, бюджетно-податкової тощо.

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки система державних фінансів України характеризується низкою недоліків та суперечностей, які погіршують соціально-економічне становище держави та створюють бар'єри для економічного зростання. Вони нівелюють ефективність фіскальної політики. Зокрема, неефективність механізмів розподілу та витрачання бюджетних коштів призводить до недофінансування важливих державних завдань, надмірний обсяг видатків провокує фіскалізацію податкової системи та нерациональну боргову політику, обмеженість доходів